

Vida Gábor

DRUZSBA

A mikor azt az almafát ültették, senkinek sem volt láncfűrész, ha pedig volt is, akkor druzsbának hívták. Kevesen tudták, hogy a szó barátságot jelent. Nem igazán kedvelte senki az oroszokat, a nyelvüket pedig éppen el akarta felejteni, ha tudta. Baráti fűrész, gondolta Öreg Zánót, aki nem volt még akkor öreg. A motorzajt meg a benzinfüstöt sosem kedvelte, de a gépek érdekelték. Kisfiús tisztelettel nézte az erős embereket, akik a favágást gyorsan és könnyen megoldották. Rengeteg történetet hallott arról, hogy régen napokig fűrészelték egy-egy hatalmas tölgyet vagy bükköt, amíg ki tudták dönteni. Nehéz munka volt az erdőlés, szegény emberek éltek belőle, és akiknek nem jutott más. Mi lett volna velem, ha én is favágó lettem volna régen, kérdezte sokszor magában. Az erdő mindig izgatta, lenyűgözte. A nehéz fizikai munkától viszont félt, arra nevelték, hogy ő gyenge. Sok időbe került, amíg kiderítette, hogy ez nem teljesen igaz. Mindenkinnek megvan a magához való ereje, aztán vagy használja, vagy nem. Egy alkalommal bútorokat szállítottak, és egy nehéz tölgyfaszekerényt próbált feltenni a kollégájával a teherautóba, mikor kiderült, hogy nem boldogulnak ketten, és már se levenni, sem pedig arrébb mozgatni nem tudják. A kolléga elfutott segítségért, sokáig elmaradt, nem is lehet tudni, mennyi ideig pontosan. Zánót hűségese tartotta a szekérnyet, pedig elképesztően nehéz volt. Arra gondolt, valamilyen csellel kiugrik a súly alól, de nem volt biztos abban, hogy nem esik rá. Aztán egyszer már nem volt olyan nehéz, szinte fellélegzett, még a fogáson is tudott valamelyest változtatni, majd megint szinte agyonnyomta, így hullámozott, mintha váltakozna a súly, vagy megjönne olykor az erő. Reszketett a lába és a karja, sajgott a válla, aztán percekre elmúlt az egész, és mire összeesett volna, megjött a segítség, mondta is a kolléga bűnbánóan, nem is tudtam, hogy ilyen erős vagy. Hülye, gondolta Zánót, de büszke volt magára.

„Erő? Csak fortéllyal megszerzett rongyok” – szavalta egy régi barátja verssorát, de nem tudta folytatni, hát váltott. Vajon mi az erő, kérdezte magában sokszor, de tudta, hogy a filozófusok válaszai sem fognak tetszeni, mert mindig az szokott lenni, hogy ha erősnek érzi

magát, akkor a filozófus szerint az erő nem jó dolog, ha meg az erő a fontos, akkor ő gyengének számít. Azt viszont gyanította, hogy az erőt nem kell megindokolni, az van magától, vagy nincs. Milyen egyszerű is volna olykor azt mondani, hogy nekem ehhez nincs erőm, és kihátrálni a helyzetből, a jelenetből. Mint mikor egy részeg druzsbás a kocsmában berántotta a fűrész és körbefordult vele, nem akart senkit levágni, csak kíváncsi volt, hogy beindul-e a gép. Többen az asztal alá vetették magukat, Zánót kirohant az ajtón a benzinfüstből, aztán visszaoldalgott, mint aki nem akar gyávanak tűnni. A gyávaság is az erő valamiféle hiánya. Az illető még háromszor megismételte a mutatványt, könnyesre röhögte magát mindenki. Az akkor már nem druzsba volt, hanem német vagy svéd láncfűrész, Stihl vagy Husqvarna, csak a neve maradt örökre barátság. Mindegy. A láncfűrész az erdő barátja. A láncfűrész az erő barátja. A láncfűrész maga az erő. Ilyen egyszerű. Tudnia kellene ezt a nem túl szabatos elmefuttatást minden környezetvédőnek, gondolta.

Talán akkor volt ez, amikor még hegymászó korában először fogott a kezébe druzsbát. Behavazott menedékházban dekkoltak, a hegygerincet vihar szaggatta, igazi tél volt és hideg, de nem kívánczozott haza senki. Teáztak és cigarettáztak reggeltől estig, ha ez így marad örökre, nem bánta volna. A tűzifa viszont fogyott, mert amikor elállt olykor a szél, minden gyorsan csonttá fagyott, a jégcsapon lefutó vízcsepp, az ázott bakancs, az ajtórés mellett a korhadt deszka, prices alatt a babkonzerv. A ház alatt ásító meredélyen volt egy kidőlt fenyő, azt kellett felszabdálni, elhasogatni és felhordani, láncfűrész, fejsze, ékek. A fűrész elsőre nem indult, se másodkora, a gondnok pepeselt vele, szétszerelt valamit, káromkodott, aztán megjavult minden, sikerült berántani, le is állította. Menjünk, mondta, és Zánót felkapta a fűrész, mint egy kisfiú, jó fogása volt, alig nehezebb, mint egy hosszúcsövű kalasnyikov. Ne szoruljon meg a lánc, és ne érjen a földhöz, mondta a gondnok, mutatta Zánótnak, hogy kell tartani, hol vágjon bele a nyers fába. Mintha mindig is ezt csináltam volna, gondolta, mikor félóra múltán végignézett, hogy mi maradt a fenyőfából, lenyesett ágak, méteres rönkök, fűrészpor, egy kis eloszló benzinfüst és pár olajcsepp a taposott hóban. A keze mintha enyhén elzsibbadt volna a motor rezgésétől, és nem fázott, aztán rágyújtott, felnézett oda, ahol a hegygerincet lehetett sejteni, de nem látott semmit, a felhők örvényltek szürkén és kékesen. A méteres rönköket négybe hasogatták,

azután vállra fel és neki az oldalnak. Megszakadok, mint egy beteg öszvér, ezt érezte, pedig nem volt nehezebb a fahasáb, mint a megpakolt hátizsák. Ilyen egyszerű ez, csak meg kell szorozni tízmillió hektár erdővel. Az erdő a mi barátunk. Esélye nincs – *druzsba*.

Attól a délutántól kezdte untatni a környezetvédők világmegváltó dumája. Ha ilyen röhejesen könnyű feldarabolni egy méretes fenyőfát, amely talán az öregapámnál is idősebb, akkor mindennek vége. A jó druzsbásnak a kidöntött fa sikerélmény, az ember diadala a természet és a vadon fölött, minél jobb a druzsba, annál nagyobb a diadal. Végül is az ember dolgozik. Egy kivágott fa, pontosan felszabdalva, hasogatva, elszállítva és eltűzelve, a jól végzett munka örömét adja. A jó druzsbást szereti és megáldja az Úr. Pénzről nem beszélünk, csak megszorozzuk az egészet egymillió hektárral vagy tízmillióval. Asszony, család, gyerek, zsíroskenyér, hagyma, paprika, féldeci. Apa, mikor megyünk az IKEA-ba? Akkoriban fogadta meg, hogy soha többé nem vesz láncfűrész a kezébe, mintha ez bármin segíthetne, autója sem lesz, motorkerékpárja. Ez utóbbit egy kicsit sajnálta, mert az egyik barátja neki ajándékozott volna egy hatalmas Yamahát. Ha az ember fogadalmat tett, legyen következetes, mondta Zanót, ez az erő, legalábbis a látszata. Azt sosem gondolta, hogy fogadalmainkat azért tesszük, hogy legyen, amit megszegni, vagy ami alól kibúvót keresni, enyhítő körülményt. Fogadalmaink olykor elpusztítanak, bár nem ezt várjuk tőlük, hanem épp ellenkezőleg, a magasba kellene emeljenek. Pedig csak elévülnek, velünk együtt válnak jelentéktelenné, ahogy a nemes ügyek, a jó szándék és a hit. A folyóba dobott műanyag flakon el sem kellett volna készülnön, szorozd meg nyugodtan egymillió hektárral vagy tízzel. Hosszú ideig fizikai fájdalmat okozott neki, ha valahol az erdőben meghallott egy láncfűrész, pedig nagyon nehéz volt olyan helyet és évszakot találni, amikor nem vágnak fát. Sokáig azért járt erdőbe, mert nem akart szembenézni a valósággal. A valóság fáj. Képzeld el, ha nem fájna, mondta az egyik barátja, de Zanót ezt nem tudta elképzelni, meg nem is akarta, túl sok az okos barát. Korának gyermeke volt ő is, mint a többiek, a fájdalomtól menekült, legyen az testi, lelki vagy képzelt fájdalom, ráadásul van olcsó, egyszerű menedék mindig. Ne fájjon! Történjen bármi, csak ne fájjon, és ha nem fáj, akkor ne legyen az ember éhes meg szomjas, ne legyen túl meleg és hideg, ne kelljen erőfeszítést tenni...

Egyszerű ez, akár a láncfűrész, megnyomod a billentyűt, rátartod és vág, mint az élet. Mindig az erős vágja a gyengét, a kemény a puhát. Hosszú évek teltek úgy, hogy nem vett a kezébe láncfűrész, de az erdők nélküle is ütemesen fogytak azon a vidéken, ahol élt, ahol megfordult. Megszokta vagy belenyugodott, már nem is fájt, vagy nem annyira, mint korábban. Fákat ültetett, nem túl sokat, nem is gyakran, szorozd meg egymillió hektárral vagy tízzel, erre gondolt, mint minden egyszemélyes mozgalom. Ültess, de ne hirdess buta ideológiát! Örült az ásásnak, a kertnek, a télnek meg a tavasznak. Nem volt rendben minden körülötte, de nem fájt az élet, és nyugodt volt. Aztán egy tavaszi reggel megjöttek a seregélyek, beleköltöttek a legöregebb almafába, ők pontosan tudták, hogy a fa belül üreges, nőtt is egy akkora taplógomba az oldalán, mintha óriási pisztric volna, messziről annak látszott, de nem az volt. Barna rothadás, olvasta egy kézikönyvben, a másik almafába harkály költött, azon is tapló, de lehetne sárga géva is ennyi erővel. Korhad, korhad, majd jön egy vihar, mondta a szomszéd, akinek Zanót örökbe adott egy fecskendőt, hogy a druzsba karburátorját kitisztítsa, rosszak ezek a mai benzinek, mondta, koszolnak.

Éveken át készült a vihar. Ez nem olyan vihar, amely egész tartományokat tarol le. Ez személyes, célzott, pontos. Nem látják a szatelitről. Egy sóhajtás, egy nyekk. Kismillió félérett szilva a fűben, alma, körte, letört fenyőcsúcs marad utána, mintha boszorkányok süvöltöttek volna el. Pedig boszorkányok nincsenek, ezt minden gyermek tudja. Közben a seregélyek felneveltek több nemzedéknyi fiókat, ahogy a harkályok is. A vihar lépésben közelített, utolsó nap tett egy kerülőt, átcsapott a szomszédos völgybe, aztán mintha elült volna. A felhőkön túl már a jó idő toporgott. Aztán egy reccs. Szél nem is volt, mondta a szomszéd, amikor Zanót kijött a házból, és látta a kertre zuhant öreg almafát, alatta a kaporszárakat, a krumpliágyást, a paradicsomot és a rengeteg szertegurult zöld almát. Segítek, mondta a szomszéd készségesen, de Zanót intett, hogy ne, csak a druzsbát adja pár percre, hogy a vastagját... Első mozdulatra sikerült berántani, rátartja, és mint kés a vajban, negyedóra az egész, az ágakat majd baltával a tőkén, amit pontosan úgy vágott, ahogy kell. Jó druzsba, ugye? – kérdezte elégedetten a szomszéd. Igen, válaszolta Zanót. Azután megitták a kötelező féldecit, vagy a kettőt.

Amikor nem látta senki, leült a csonkra, és megsiratta.